

mută după noi./ Aici totul e altfel/ Decât afară/ Copacii au pene în rădăcini/ Păsările ne au pe noi în gând/ Când zboară. Am citat din poezia lui Marin Sorescu, *Ca pastelul*, apărută în revista *Argeș*, luna septembrie 1979, anul VII, nr. 9)

Cerbule, din carnea ta, mulți boieri s-or ospăta

Parafrazându-l pe Negruzzi când vorbea de "Convorbiri literare", și istoria "Argeș"-ului "se pierde în negura vremurilor". Am evocat-o vreme de două zile. În prima seară evocarea s-a petrecut în localul din sânul hotelului "Argeș". Acolo lumea a băut țuică de Satu Mare, marca "Poesis", pe care a stins-o cu apă minerală de două feluri. Una care se lauda că e singura din lume care nu conține nitriți și a doua care ne îndemna, negru pe alb (în reclama de sub desenul ce înfățișa șarpele dacic) "să bem românește". Ceea ce, să recunoaștem, am și făcut. Unii în mod moderat (vârsta și bolile le-au temperat excesul), nici unul cu asupra de măsură. Unii și-au recitat poezii din creația proprie, alții au intonat cântece melancolice în raport perfect cu anii venerabilei noastre reviste, familiștii (adică cei însoțiți de soții) erau sobri și atenți la dorințele consoartelor iar ceilalți se țineau de șotii. La masă, fiecare s-a așezat în conformitate cu cele două criterii adoptate ad hoc: 1. după amiciții mai vechi sau mai noi și 2. după cum s-a nimerit. Singur, redactorul-șef Doman era solicitat peste tot și de către toată lumea. La fiecare masă, el le zicea comensalilor că o să poată sta doar pe un colț pentru că era însuși Organizatorul și el trebuie să răspundă, operativ, tuturor solicitărilor. Noi ne-am nimerit la masă, ca să vedem drăcia dracului, cu doi amici din Petroșani (Dumitru Velea & Ioan Lascu) și cu d. Stan V. Cristea, biograful lui Marin Preda. Faptul că ne-am nimerit toți împreună la aceeași masă a confirmat strălucit teoria teleormăneanului că un țaran care merge la București va căuta, întotdeauna, un alt țaran. Ce mi-e Bucureștiul, ce mi-e Piteștiul, teoriile scriitorilor mari se potrivesc și în Capitală și în alte orașe mari ale patriei. La masa noastră provincială a venit, la un moment dat, și un scriitor din București care ne-a relatat despre trista poveste de dragoste dintre un poet mare și o femeie de moravuri ușoare. Întâmplarea se petrecea într-un hotel dintr-un oraș (unde se organizau festivaluri literare) pe care scriitorul l-a numit dar pe care noi, din invidie, nu-l vom devoala. Cei doi parteneri de amor tarifat au trecut la fapte și femeia țipa, în mod surprinzător, ca din gură de șarpe. Martorul ascuns, aflat în așteptarea unei prietene a domnișoarei în chestiune (care urma să vină cu taxiul), a venit la fața locului ca să vadă ce se întâmplă. Totul părea să fie în regulă. Poetul avea erecție, femeia urma să aibă orgasm dar ea nu țipa preventiv și profesional ci din cu totul și cu totul alte cauze. Poetul voia ca, în timpul actului sexual, să-și sărute pe gură femeia pe care o poseda. Aia nu știa ce mare poet era cel care, momentan, o călărea și nu voia să se execute. Nu voia și pace... Contractul lor "prenupțial" nu prevedea și o asemenea perversiune & fantezie literară. Tot la masa noastră s-a așezat și un strălucit profesor și critic literar din Bacău care ne-a dovedit că a citit pe îndelete o carte despre memoriile

reconstituite ale unui alt scriitor din Valea Jiului. Acolo, în paginile cărții, autorul a făcut o digresiune și pomenește despre un activist din vremurile vechi care, la un miting pentru pace, a luat și el cuvântul de la înalta tribună. Văzând omul cât de multe femei frumoase din Petroșani (și din toată Valea Jiului) luptă pentru pace, el a strigat la final, cât l-au ținut bojocii, "Trăiască pacea-ntre picioare!" Lumea a râs și a acționat în consecință: Petroșaniul a devenit, curând, un campion al natalității românești.

Povestea Peștelui "Arătător"... spusă chiar de Mihail Diaconescu, întemeietorul revistei, în sala Manole din Curtea de Argeș. Cităm:

Istoria revistei "Argeș" începe la Amsterdam. Acolo a fost o reuniune a partidelor socialiste și social-democrate care au hotărât studierea întregii moșteniri culturale a lui Marx. Niște cercetători științifici polonezi și olandezi au descoperit ce spunea Marx despre români. În aceste însemnări se spunea că Basarabia ne-a fost furată. Termenul german era și mai puternic: "tâlharită" de către Rusia. Marx mai zicea că Rusia nu avea dreptul să ia ceea ce nu-i aparținea pentru că tratatele Țărilor Române cu Imperiul Otoman erau tratate de alianță. Natura acestor alianțe a explicat-o foarte bine marele istoric Dinu C. Giurescu. Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost încunostințat de existența unor însemnări ale lui Marx despre români și a apelat la marele istoric Andrei Oțetea pentru a scoate un volum intitulat chiar așa: "Marx despre români". Știu de la istoricul Mircea Mușat că volumul a apărut în 284.000 exemplare în anul 1964. Volumul a fost discutat în diferite orașe pentru că, imediat după apariția cărții, a început propaganda sovietică antiromânească. Studiul introductiv al lui Andrei Oțetea a fost prelucrat în toate marile orașe. La Oradea, Alexandru Andrițoiu a zis că e foarte bine că s-a publicat volumul dar *Ce facem cu revista "Familia"?* Și s-a dat ordin să fie readusă la viață. Imediat au sărit și ieșenii și au înființat revista "Cronica", condusă de Constantin Ciopraga. Apoi au sărit oltenii și au înființat revista "Ramuri". Și s-a format, astfel, un curent de a reinvia revistele de altădată. Chestiunea a fost pusă și la Brașov unde secretar cu propaganda era Nicolae Gavrilesco, un om care era departe de imaginea unui activist obtuz. Acolo, împreună cu vechiul meu prieten, Daniel Drăgan, am făcut mai multe numere de probă pentru revista "Astra". Toate au fost respinse. Au fost 16 la număr. Cine le respingea? Un timp, acest lucru îl făceau cei aflați sub direcția lui Leonte Răutu care spuneau, mereu, "Nu!", "Nu!", "Nu!" M-a apucat sila. Eu, în acea vreme, lucram la cotidianul "Drum nou". Gheorghe Năstase, secretarul cu propaganda la regiunea Argeș, mi-a comunicat că vrea să să-l aibă redactor-șef la noua revistă pe Mihail Diaconescu. Mi-a oferit un post de asistent la Institutul de Învățământ Superior din Pitești. Am făcut, atunci, o mare greșală. Dacă-i ceream un post de lector sau de conferențiar

mi dădeau pe loc. Imediat. Dar eu, sfios, că sunt băiat de preot de la țară, am zis să încep de jos. Năstase care era, deh, om politic, a adunat într-o sală de la Institut o elită intelectuală de vreo 50-60 de inși să spună fiecare cum vad ei viitoarea revistă. Discuțiile au început dimineața și s-au terminat după-amiază. A luat cuvântul profesorul Vrabie și a spus că revista trebuie să fie solidă, să fie științifică, să aibă prestanță universitară, să circule prin străinătate, să fie o revistă de cultură dar care să pună accent pe etnografie și folclor. Revista urma să fie un fel de anuar sau o revistă folclorică semestrială. "Bun", a zis secretarul. "Luați loc". Au vorbit poezii și

au zis că poezia e regina beletristicii. Au vorbit toți. Eu am tăcut pentru că aveam experiența amară de la Brașov. N-am zis nimic. Năstase zice: "Tov Diaconescu, nu vreți să luați cuvântul și să ne spuneți cum vedeți revista?" Și am zis, în dezacord cu toți ceilalți, că văd

Am auzit, dintr-o roabă plină cu flori de sezon, târâitul unui greier. Și mi-am adus aminte că Dumnezeu l-a binecuvântat astfel: "Să fii întotdeauna la căldură/ Să cânti ca o păsărică/ Să stai cu omul în casă/ Nimeni să nu te vadă/ Dar să-ți asculte cântecele/ Și să-i treacă urâtul!"

noua publicație ca pe o revistă de cultură. Ca romancier, aș fi putut prefera o revistă de poezie, proză și critică literară. Am considerat că poezia este mai bine servită dacă apare lângă un articol de muzicologie, de arhitectură, de arte plastice pentru că artele comunică între ele. S-a terminat ședința pe la ora patru și mi s-a dat sarcina feroasă să fac revista. Poeții s-au certat între ei, bietul Vrabie, savant mare, nu putea face revista în 2-3 săptămâni, mai ales că era concepută ca un anuar. Măgăreața a căzut pe subsemnatul. Am făcut marea greșală să intitulez revista, că tot eram în Argeș, "Meșterul Manole". Când ne-am dus la Comitetul Central am plecat din Pitești cu Volga neagră, de protocol, a lui Năstase. Am lăsat revista și ne-au spus să venim după trei zile. Șeful de acolo, nu vreau să-i pronunț numele ca să nu mă desășor cu mânie mare, a zis: „Dumneavoastră promovați la Pitești numele unei reviste legionare!” Auleo! Mi s-au tăiat picioarele. Și ulterior am aflat că a existat o revistă condusă de Virgil Carianopol la care a colaborat și Mircea Eliade. S-a terminat! Dar Năstase îmi zice să mai încercăm odată. Și când am încercat, după alte 2-3 numere de probă, s-a întâmpnat o minune dumnezeiască. Individul care ne-a respins revista era plecat în străinătate și îi ținea locul un fel de locțiitor. Îi spun numele că îmi e drag să i-l pomenesc. Omul se numește Alexandru Ionescu. Are acum 84 de ani și e diabetic. Și el ca și mine. Mi-a zis: "E interesantă, dați-i drumul!" Între timp îi schimbasesem numele din „Meșterul Manole” în „Argeș”. Eu am conceput-o ca pe o

revistă de cultură și nu exclusiv literară. Am reușit performanța să atrag în paginile ei opt academicieni în frunte cu matematicianul Miron Nicolescu și istoricul Dinu Giurescu. Noi am publicat primul interviu cu marele savant Henri Coandă. Invenția lui, avionul cu reacție, a apropiat oameni și continente mai mult decât a făcut-o ONU. Până anul trecut peste două miliarde de oameni au călătorit cu avionul cu reacție. Tatăl său, generalul Coandă, era să fie victima unui atentat în Senatul României. Un grup de cinci atentatori veniți de la Moscova au pus o bombă ca să explodeze tocmai când vine Regele în încăpere. Vă rog să mă iertați Înalte Prea Sfințite, nu sunt puritan, dar Regele a scăpat pentru că în acel moment era la wc ca să facă pipi. Bomba a explodat și toți cei din prezidiu au fost adunați cu mătura de pe pereți. Atunci a murit și un unchi al soției mele, episcopul greco-catolic Dumitru Radu, unul din cei care au prezidat Marea adunare populară din anul 1918 de la Alba Iulia. Ca să revin la interviul cu Henri Coandă acesta a ajuns la cel mai înalt nivel și a fost invitat în țară. Era o perioadă de deschidere. El ar fi venit, cucoana sa - nu. Dar li s-a sugerat că vor fi și niște parastase ale strămoșilor, care erau niște boieri autentinci, și femeia s-a înduplecat. Cucoana a lăsat, însă, vorbă în Franța că, dacă vor fi arestați la București, diaspora să protesteze energic la Europa liberă. La aeroport a venit toată Academia Română să-i întâmpine. A doua zi, Coandă a fost declarat membru de onoare al Academiei. A fost primit și de Nicolae Ceaușescu. Nouă, celor de la Argeș, ne-a

declat că "Domnul președinte este un om care știe să asculte și i-am sugerat să reinvie industria aeronautică românească..." Așa au apărut fabricile de la București, Ghimbav, Bacău și Craiova.

Epilog cu sunete & sentimente. Cu care să te duci în rai,/ c-acolo-i de trai...

În ziua vizitei noastre la Mănăstirea Curtea de Argeș, Doman a purtat, tot timpul, în brațe un ghiveci mare cu trandafiri roșii. Erau protejați de un celofan transparent legat cu o fundă galbenă și, cu toate că toate îl deranjau în mod vizibil, nu a lăsat florile din mână niciun moment. Până la întâlnirea noastră cu Înalte Prea Sfințitul a mai durat ceva timp. Am ascultat istoria mănăstirii și am vizitat un muzeu unic cu piese reconșionate adunate de Calinic din peregrinările sale prin parohii. La momentul festiv, Doman îi oferă, de ziua sa, Înalte Prea Sfințitului trandafirii cei roșii (care erau așa și din pricina noastră). Calinic îi face semn unui apropiat să ia trandafirii. Cel care filma evenimentul pentru *Trinitas* nu a găsit un loc mai potrivit decât să-i depună la picioarele înaltului ierarh. Calinic îl dojenește blând și trandafirii ajung, într-o altă încăpere, la loc de cinste. Augustin simte că efortul lui a fost, în sfârșit, apreciat așa cum se cuvine. După un minunat recital poetic unde colegii mei, poeții, au evoluat la înălțimi ameșitoare, am ieșit afară pentru o fotografie de grup cu Senior Editorul Argeș-ului. Am auzit, dintr-o roabă plină cu flori de sezon, târâitul unui greier. Și mi-am adus aminte că Dumnezeu l-a binecuvântat astfel: "Să fii întotdeauna la căldură/ Să cânti ca o păsărică/ Să stai cu omul în casă/ Nimeni să nu te vadă/ Dar să-ți asculte cântecele/ Și să-i treacă urâtul!" Nu știu dacă T. Brill când a cules acest cântec popular despre greier nu s-a gândit și la scriitori și la cititorii noștri. (Ce e de fapt o revistă care face 50 de ani? O simbioză perfectă dintre o furnică și un greiere...) N-am apucat să mai cer și părerea autorizată a IPS Calinic Argeșeanul. Mă grăbeam să ajung acasă. A doua zi urma să alegem, fiecare, răul cel mai mic. Pentru Literale românești, Argeș-ul și-a făcut datoria cu vârf și îndesat: **O jumătate de secol i-a ținut omului de urât și românului i-a trecut urâtul.**

Sfârșit

Foto: Alexandru Oprea, Mihai Barbu, Ilie Vodăian

Altfel despre generația '80

UN PAMFLETAR CINIC ȘI MIZANTROP..

...Nici nu se putea altfel! Verva satirică, verbul caustic al lui Nicolae Iliescu sunt irepresibile. Tocmai de aceea el face figură aparte printre prozatorii optzeciști, cărora, ca unor postmoderniști veritabili ce au fost, nu le este străină nici ironia, nici parodia, nici autoreflexivitatea, nici pariul de a arăta că „tot ceea ce se numește viață poate fi literatură”. Venit imediat după primul val din 1978-1981, Nicolae Iliescu a debutat în volum în 1983, publicând *Departa, pe jos...*, la Editura „Cartea Românească”, cea care i-a debutat și pe alți scriitori ai generației. Au venit apoi alte patru titluri, toate cu inițiala „D” (măruntă curiozitate!), prima carte după cinci ani (1988) fiind *Dus-întors*, care, dacă-mi aduc bine aminte, deconspira tehnica taman din titlu, apoi *Discheta de demaraj* (1995), *Distribuția a fost următoarea* (1995), *Depășirea interzisă* (2001). La cvintetul cu „D-ul” incipient se adaugă *Dodecaedru*, volum publicat în 1991 în colaborare cu prietenul nedezmințit, George Cușnarencu, și *Desant '83*, antologie care consacra generația '80 în proză, apărută prin grija mentorului Ovid S. Crohmălniceanu. Editurile „Cartea Românească”, „Militară” și „Eminescu” au sprijinit aproape exclusiv publicarea optzeciștilor până prin 1995. Dacă adăugăm la cele șapte volume și *Diacritice* (2004, publicistică), atunci cel de al optulea „D” ar fi ca un fel de a opta artă ce s-ar alătura ulterior celorlalte șapte. Cărțile de ficțiune și de autoficțiune (cum îi place autorului să le încadreze) completează lista cu *Abatorul de vise* (2001), *Natură moartă cu viață* (2002), *Completarea însușimii mele* (2003), *Mezanin* (2004) și știu că mai sunt și altele, ulterioare, între care *Privește dincolo de tine* (2010), *Masca și oglinda* (2014) și *Cronica ale(r)gătorului* (2015). La secțiunea „Comentarii, publicistică” sunt inserate și *Scaumul catodic* (2004) precum și alte două, în colaborare cu Mihaela Iliescu, soția scriitorului: *Cele șapte minuni ale lumii* (1998) și *Parfumele orașelor* (2003). *Generația '80 în proza scurtă și Experimentul literar românesc postbelic*, antologii, ambele apărute la Editura „Paralela 45”, în 1998, prin grija excepționalului prozator, teoretician și antologator al generației care a fost Gheorghe Crăciun, îl includ, de asemenea, pe Nicolae Iliescu.

Mezanin (Editura „Carom Trading”, 2004) este o carte provocatoare, realmente scandalosă de la un capăt la altul, care nu lasă timp de respirație celor incriminați, autorul ținându-i în nesfârșite rafale asemenea unui pugilist care-și împinge adversarul spre un iminent k.o. Atenție: „roman cu aer condiționat”! Tocmai prin aceste serii de atacuri cartea are unitatea ei, fiindcă altminteri ea este o succesiune de secvențe concurente prin atitudine, stil și conținut, clasificate de autorul însuși în „fotografii, clișee, crochiuri, eșantioane, suveniruri, accesorii, colecții de anotimpuri, documentar-autoficțiune, roman cu aer condiționat.” Ulterior, în cuprinsul cărții, scriitorul spune că scrie foileton. Adică mai multe feluri de feluri din aceeași categorie, clasă, specie. Așa se întâmplă treaba în *Partea a II-a*, ce acoperă cea mai mare suprafață din... *Mezanin* (155 de pagini din totalul de 180). *Partea I* pregătește desfășurarea... partidei în 70 de... reprize, de secvențe de câte 2-3 pagini în care autorul critică, vituperează, încondeiază, veștejește, bumbăcește, terfelește, cauterizează, înfierează, condamnă după rechizitorii nemiloase pe cei și cele care-i provoacă indignarea, îl scandalizează, îl nervează, îl aduc în pragul exasperării. Aici se fixează, cum s-ar zice, miza și se dau în vileag intențiile bucoavnei de of și de aoleu. Lumea de sub ochii noștri trebuie văzută „enorm” și simțită/ auzită „monstruos” (sau invers).

„ – Traduci foarte corect acel « simț » al lui Caragiale. Vine de la « sentire », a auzi în italienește. Presupune și sensibilitate și

înțelegere. Adică o viață deșteaptă.” (p. 17).

Modul de scriitură, stilul făcut pentru râs amar și ricanare, se vrea simplu și direct, dezbărat de „bomboane metaforice”. Așa au procedat și mari scriitori, exemple demne de urmat și... urmărit: Stendhal, Dostoievski, Thomas Mann.

„ – ...Depinde de ce sens dai vorbei «metaforă». Stendhal descrie în simplitate gramaticală cele mai groaznice stări, intră în caracterul personajului, în mintea lui, în obiceiurile lui. Apoi, ia cu penseta realitatea și o combină după cum vrea el. Dostoievski mai face așa, Thomas Mann. Spre deosebire de ei, Tolstoi stă mereu cu camera video în mână și se vâra în intimitatea tuturor personajelor prezente.” (id.).

Cu aceste mijloace și modele, Nicolae Iliescu vrea să întocmească „Un fel de dare de seamă a vremii în mijlocul căreia trăim.” (p. 18). Un stil asiatic, parcă mai înrăit ca la Cicero, aplicat pentru a se lua la trântă cu o lume revolută, „bâjbăită și nătângă”, „Ca la sfârșitul Imperiului Roman”. Personajul incriminator lipsește fiindcă prozatorul recunoaște că... „Nu am atâta forță și poate că personajul respectiv sunt chiar eu însumi.” (id.). În această carte scriitorul nu este nici „avertisment”, nici „pedeapsă”, el vrea doar „să surprind(ă) mișcarea artistică a adevărului”, să arate „cum se vede lumea prin mine” și, drept urmare, să scrie „o carte sau o suită, o temă cu variațiuni și trage o epopee a vremii lui prin sine.” (p. 16). Așa că privitorul se instalează în... *Mezanin*, pur și simplu „Fiindcă stau la o înălțime de aproape trei metri de suprafața solului și văd lumea peste « picături », de la nivelul antablamentului.” (p. 19).

Cum se văd așadar lumea și viața „artificială, de plastic”, de la trei metri înălțime, din mezanin, sau, cu alte cuvinte, dintre etaje? Generic este o lume fără emoții, pasiuni, o lume în care „analfabeții nu trăiesc, ci doar viețuiesc sau supraviețuiesc.” (p. 18). Nicolae Iliescu scrie așa cum și vorbește. Adicătealea cu o subțire lejeritate critică. Subțire și tăioasă, ea dă frisoane, ca lama unui brici. Scrisul său este o interfață între un eu mereu nemulțumit și revoltat și o lume de belea, de pocinoage, de falsuri și de minciuni, așa cum (de)curge ea sub niște ochi ce văd „monstruos”. Iar „monștrii” sunt văzuți pentru că se lăfăie bine lustruiți, cu nerușinare, în lumea cu pricina. Nicolae Iliescu atinge toate aspectele sensibile și... ridicole ale cotidianului în care noi, cu toții, suntem înglobați până peste cap. Dar ce zic eu „ridicole”? Tot șancrul, toate cangrenele, toată putreziciunea dragei noastre lumi postdecembriste! Este exagerat? Numai rareori, da. Oricare ins onest, de bun simț, suferă cronic la vederea acestor anomalii, însă un om care simte enorm și vede monstruos (sau invers) suferă acut, zi de zi! Ce-l scandalizează așadar pe Nic Iliescu? Ce altceva decât starea precară, derizorie, a culturii, a artelor, literaturii și sportului, mediocritatea, minciuna, impostura, aroganța, prostia și veleitarismul, falsele vipuri și vedete, presa scrisă, televiziunile, manipularea și dezinformarea („**minarea informației**”), vulgaritatea, „propaganda tembelă”, politica ce maculează totul, intrarea în Europa și toți indivizii care se fac exponenții tuturor acestor tare, defectiuni, vicii și urătenii. Cascade de vorbe de duh amar, malițioase, mușcătoare, corozive, defăimătoare, adeseori parodiate, voit deformate, se varsă peste capetele multora.

Însă Nic Iliescu are și partipriurile lui: „generația mea”, Ministerul Culturii și Academia Română: profesorul Eugen Simion, Dumitru Radu Popescu și Fănuș Neagu, aceștia doi fiind „întâmplător, cei mai buni prozatori români ai momentului”. D. R. Popescu este și „cel mai important dramaturg”. Apoi câțiva prieteni: „După anul 1990 am remarcat apariția stilului coleric al lui Cristi T. Popescu, publicistica mai mult decât interesantă a lui George Cușnarencu, a regretatului T. D. Savu și

a lui Răzvan Voncu.” (p. 118). De altfel, toată partea I se dezvoltă sub forma unui dialog cu un prieten, real sau fictiv, ce pregătește partea a II-a. Apropos de D. R. Popescu: Nic Iliescu lucra/ lucrează la Biblioteca Academiei Române al cărui director este venerabilul scriitor, iar, pe deasupra, el nu uită că D. R. P. l-a debutat cu o povestire (*Fuga*) în revista *Tribuna*, în 1978. Recunoștința nu este un păcat, ba dimpotrivă! Cu îndreptățire și cu discretă nostalgie, Nic Iliescu face mai multe referiri la generația optzeciștilor: „... prezentarea asta îmbăloșată a unor dobitoace în libertate (trasă, de altminteri, din proza generației mele, dar la noi era multă ironie, firește, deseori gratuită, și multă detașare!)...” (pp. 51-52); sau: „Ca și la alt Popescu, Bogdan, livrescul este bine dozat, mai bine decât o făcea generația mea, care punea la vedere, în prim plan, o carcasă teoretică.” (p. 58); sau: „Cică se umilea acilea (Dan C. Mihăilescu, în București, n. m., I. L.), în timp ce noi,ăștilalți, făceam o giorsăită navetă colectivă sau vindeam cărți, ca Nedelciu și Iaru.” (p. 112).

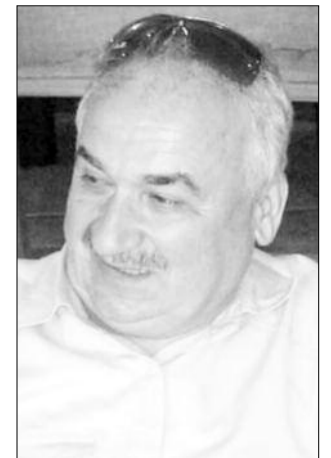
Cum spuneam însă, în *Mezanin* plouă cu foc și pucioasă, toată tagma de figuri publice ale năpăstuiților ani postcomuniști este supusă în repetate rânduri la dușuri cu sodă caustică. Scriitorul are conștiință de pamfletar, el se revendică fără jenă de la tradiția lui N. D. Cocea și Tudor Arghezi. Un pamfletar atroce pare cinic și mizantrop, dar pe regul impreciabil, al defăimărilor, al expurgării, el nu arde de fapt oameni ci erezii morale, greșeli repetate, păcate, vicii ale acestora. Pamfletarul este un amarnic moralist ajuns la exasperare. Ofurile vărsate pe televiziuni sunt excesive numeric, între altele pentru că „Pe toate canalele televizate apar numai și numai falsificatori de existențe.” (p. 58). Iată cum este focalizat, de pildă, TVR-ul anilor 2003-2004:

„Ce a ajuns și partidul ăla, răsul lumii!, un fel de E. Grădinescu, gimnast de cuvinte încălcite, un prostănac de și-a făcut o teză al cărui subiect este nea Nicu (...). Alta – adică mai precis ea – este o șoldoveancă oarecare, urâtă cu ștaif, față de asistentă medicală, de-aia care trăiește cu medicul șef, adusă și asta de nespălata de Mungiu, dimpreună cu alte nefericite, nepieptănata Dănilă, o pălugă, Păcuraru, femeia cu barbă, Radu, niște provinciale ce au descoperit și ele parfumul „Jubileu” de pe vremuri. Țărăncuțe, bre, dar zău dacă lui badea i-ar plăcea vreuna din ele! De la țară, mai devreme sau mai târziu, suntem cu toții, dar nu arătăm tot timpul. Laăștia se vede cum le curge pământul din buletin...” (p. 29).

Sunt luate în târbacă personalități publice în accepția comună: politicieni, scriitori, actori, sportivi, ziariști, șefi de instituții diverse etc. Le sunt batjocorite defectele morale și fizice, le sunt deformate chiar numele, așa că Liiceanu devine, Liicheanu, Pleșu devine Bleșu, Patapievicu este „transformat” în Pațachinevicu, Doinaș în Doinassis, Caramitru în Calamitru, Zoe Petre în Zoo Petre, Păunescu în Pășunescu, Vasilica Tastaman în Testilica Wassermann (o poreclă!). Rebengiuc este „Alt specimen obosit și sfredelit în vechea orânduire (...), un actorăș semimediocru”, care a venit în teatru „direct din producție, de la ciocan!” Colac peste pupază, „unul, Pinte, un neterminat ce cădea peste spectatori de beat ce era, trece strada țeapăn ca un junghi și stufos intelectual.” (p. 81). O concluzie cruntă (una din ele!) trage Nic Iliescu atunci când se referă la un ziarist ce ține de multă vreme prim planul la dezbateri televizate:

„Într-o seară îl văd pe gazetărașul inginer Chireac spunând următoarele: « l-aș întreba eu pe domnul Putin... ». Atât, că de silă și de milă, am schimbat grabnic canalul. Ce să-l întrebi, bă găozare, tu, pe Putin? În lumea de acușica, de la Bush în sus sunt ai de au dreptul să-i ceară « bună ziua » lui Putin. Dom'le, e demență totală, de parcă noi am fâtat Planeta și am prescris lumina peste ape!” (p. 84).

Rezon, dom'le Nicolae Iliescu!

Nicolae Iliescu scrie așa cum și vorbește. Adicătealea cu o subțire lejeritate critică. Subțire și tăioasă, ea dă frisoane, ca lama unui brici. Scrisul său este o interfață între un eu mereu nemulțumit și revoltat și o lume de belea, de pocinoage, de falsuri și de minciuni, așa cum (de)curge ea sub niște ochi ce văd „monstruos”. Iar „monștrii” sunt văzuți pentru că se lăfăie bine lustruiți, cu nerușinare, în lumea cu pricina.

cronici

Resorturile poeziei lui Adrian Frătilă

Adrian Frătilă este unul dintre puținii poeți ai Generației 80, care cultivă în mod consecvent o formulă lirică bazată pe utilizarea rimei și ritmului ca procedee aflate în slujba muzicalității și a atmosferei lirice. În cazul său, aspectul „exterior” al poemelor ascunde o forță lirică pe care nu o incomodează constrângerile prozodice menite, în genere, să aservească discursul poetic, fie și doar din punct de vedere formal, poeziei tradiționale. Acest aspect „vestimentar” al liricii sale facilitează capacitatea autorului de a exploata o modalitate lirică dependentă de „inconsistența” inspirației și, în același timp, de favorurile ei. Efulgurația imaginilor strălucitoare și prosopiea metaforelor aduc în prim-plan o lume cuprinsă de o fervoare proteică și o sensibilitate a revoltei disimulate: „Într-un vulcan pe cale să erupă/Cu dorurile-n flăcări întârzii/Real și pur ca un copil de trupă/ Care visează noaptea jucării” . Sau: „Totuși mă revoltă vara care trece/Iulie-i aproape stinsă lumânare/Sufletu-mi presimte cum pe bolta rece/Se adună forțe de descurajare.” (citate din volumul *La arat văzduhul*).

Mobilitatea copilărească a stărilor – fugare, oscilante, evazive – divulgă un soi de atracție a aorgicului și un flux afectiv de factură discontinuă. În poeziile din tinetețe, întâlnirea optică a poetului cu lumea era dublată de setea ființială de azurul paradisiac, după cum năzuința de a transfigura cele văzute era activată de imboldul – un imbold cu nuanțe melancolice – de a da mereu de ceva nou: „Și dacă-ncep ninsorile să cadă/Și-n ochi se zbate-un vultur argintiu/Înconjurat de oameni de zăpadă/ascunzi în suflet un peron pustiu”. (idem).

Ipostazele a căror marcă determinantă este *candoarea* alternează cu cele ce se împlinesc în regimul unei tragice eroicități asumate cu voluptate și care legitimează o imaginară biografie poetică mult mai „reală” decât cea obiectivă: Priviți, acesta e un câmp de luptă./ Priviți-ne cât suntem de eroi,/ Priviți – deși privirea voastră-i ruptă,/Priviți cum se retrage câmpu-n noi./Priviți intens, lăsați-vă în voia /lentilelor albastre sau căprui, /Suiți-vă-n coroane de sequoia/Care-nfrunzesc în țara nimănu./Priviți-ne din față și din spate/Medaliile sfărâind în piept,/ Priviți aceste răni îmbelșugate/Reglați-vă lentilele. Aștept./Nu vă mirați că scormonim deodată/Pământul: ne e sete, -i lupta-n toi/Dăm sub pământ de-o pasăre ciudată/ Cu mult mai însetată decât noi.” (**Câmp de luptă**)

În lungul anilor care au trecut de la debutul editorial, poetul Adrian Frătilă a fost preocupat de grija de a-și perfecționa discursul și de a-și aprofunda, progresiv, universul poetic, așa cum o dovedesc, între altele, textele cu statut de **baladă**. Tematica respectivelor texte variază, extinzându-se de la problematica *intimă* (Țin un nebul în suflet vreau să zic/Țin un nebul frumos pe cât se pare/Unde credeam că n-ar mai fi nimic/Neliniștit descuie coridoare//Când mintea pietruită nu mai taie/Decât orizontale-alcătuiuri/Nebunul meu frumos umblă-n tramvaie/Și-mparte lumii straietele-i subțiri//Iar când mi-e gura arsă de cuvinte/Și frații îmi trimit iubire-n plic/Doar el îmi udă buzele cuminte/Nebunul meu din suflet vreau să zic. - **Balada nebunului din suflet**) la simbolica *vânătoarea încifrată* („Înfășurați în mantii de ceață argintie/Mărșăluim pe-aceleași vechi dealuri și prin văi/O rânduială simplă încoronează

ochiul/Țintind rugina toamnei în toți cocorii săi//Începe vânătoarea și intru în hățișuri/Să adâncesc cu pușca muțenia sub ploii/Când ne oprește cornul, în ranița subțire/Noiembrie rămâne vânatul meu. Apoi//Un nou inel senchide-n sigilii de rășină/Și-n mijlocul pădurii pierduți în rostul lor/Ca niște focuri albe la marginea zăpezii/Se mai aud hăitașii cei mulți și fără spor//Iar când ceremonia retragerii se stinge/Ne pomenim deodată noi înșine sub cer/Trofee ostenite – atinse de stindardul/Răsunător și veșnic al frunzelor ce pier”. - **Balada trofeelor de vânătoare**) și de la cețoasa stare a *vinovatului fără vină* („Sever se așezase al noptilor tótem/Adulmecând căderea pe ultimele trepte/Era târziu și n-aveam corăbii să rechem/Și nici arhipelaguri spre care să se-ndrepte//Să sperii – în timp ce podul mai cumpănea-n pivoți –/Chemând însoțitorii peste câmpia goală/Nu s-a deschis pământul când i-am zărit pe toți/Lovindu-mă din turnuri cu pietre și cu smoală//Și să învingi în lupta de-a vrea să te prefaci –/Însuți dușman și stemă pe flamurile tale –/Cât ei zburau cu tropot, ca niște pitpalaci/Înversunați că-n ouă nu cântă catedrale...// S-au scurs prin strâmta poartă într-un cortegiu stins/Și-am amuțit de scârba străinelor vedenii/În inima pustiei doar nepătrunsul Sfinx/Își oferea pe-un urlet imperiul de muțeniei” - **Balada muțeniei**) la

tratarea într-o cheie ironică a condiției *poetului balcanic*: „Navighez pe strada cu arțarii umezi/Coșurile-s tunuri descărcate-n piept/Zilele sunt țărături unde pescărușii/Mai ratează-n valuri zborul alb și drept//Zace în vitrine firea mea stătuță/De poet balcanic trist și fără rost/Iar după perdeaua burgului se zvântă/Genele pe care răstignit am fost//Pâinea grea aruncă brutării în aer/Ceasul primăriei pendulează-n vid/Cinematografe mișcă niște ziduri/Oferind regate de celuloid//Aș pleca în trenuri pline cu lumină/Când vor trece șeful gării va orbi/Însă dintre linii ceferiști eterici/Trag pe așteptare o cortină gri//Arborează seara vechile-i stindarde/Și-a închis geamia turlele-n Coran/Un cățel îmi mușcă inima spre prieteni/Spânzurați de gâtul unui nou chiolhan//Umbră-mi eșuează dur la pragul casei/Când răsare luna în biografii/După mine ușa cade ca o ceață/Și-nfioară praful mutei sonerii//Dar Pegas nechează și despică ora/Vom aprinde oare zorile-mpreună/De pe altă lume-i fulgeră aripa/Atingându-mi cerul frunții. Noapte bună!” - **Balada poetului balcanic**). Există în această poezie, care conține multe versuri superbe, anumite sonori dinspre poezia lui Mircea Dinescu și cea a lui Adrian Păunescu, sonori de altfel binevenite și care sunt integrate într-un discurs al cărui duct atestă o foarte bună știință a organizării mesajului poetic.

Una dintre cele mai frumoase balade ale „trubadurului” de la Târgu-Jiu este cea intitulată **Curtea cu prieteni**: „Mi-au venit prietenii la curte/Amânăm tristețea după sărbători/Zilele-mpreună sunt așa de scurte/Preacinstite sfetnic, umple-i cu erori//Cât eu bat șindrila proaspătă pe casă/Du-i să afle tihnă colo sub arțari/Spune-le că-n vremea asta fumeagoasă/Nu ne mai găsește moartea necesari//Spune-le că-s prințul fericit al lumii/Apoi adevărul că-i iubesc pre ei/Iată-i – lângă stâlpul răstignit al mumiilor/Țin în palme licăr după obicei//Aș fi-ntins alaiuri într-un-tâmpinare/

Cum pentru prieteni s-ar fi convenit/Dar captiv în spațiul fără de hotare/Avuțiantreagă mi s-a risipit//Dacă-i văd îmi pare vistieria plină/Fulgere se-ncheagă-n miezul

scoicii pur/Și oricât mă doare semnul de rugină/Ce crestează anii – mai ușor îndur// Sfetnice, e ceasul să aștern merinde/Oare va fi prânzul searbăd și puțin/Când îi simt alături sceptrul meu cuprinde/Totul. Și potirul inimii le-nchin”.

În principiu, originalele sale viziuni, de un scepticism difuz, se ivesc din sentimentul de limitare provocat de constrângerile pe care le impun legile implacabile ale existenței, iar cronotopul textului are, întotdeauna, menirea de a relativiza timpul și spațiul realității obiective ale cărei fragmente sunt distribuite, în actul procesării lirice, într-o nouă realitate în care concretul subvenționează oniricul. În fața amintitelor constrângeri, poetul apelează, așadar, la unica soluție salvatoare: aceea de a prelungi realitatea în poveste.

Receptate dintr-un alt unghi, poeziile, în care este păstrată esența baladescului în cadrul căruia lirismul beneficiază de aportul dramaticului și de cel al elementului epico-descriptiv, sunt și niște *călătorii literare*. Este vorba de asimilarea unor „infiltrații”, reacreditate de poetica baladei a cărei resurrecție s-a înfăptuit prin Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și alții. Acele infiltrații aparțin imaginarului medieval (inclusiv cel cu valențe trubadurești), celui premodern (care, în latura sa ossianică, evocă o natură fantomatică, enigmatică, bizară) și celui romantic.

În contextul Generației 80, Adrian Frătilă se află, cu fireștile diferențieri, în compania lui Octavian Soviany. Unul dintre aspectele care îi diferențiază pe cei doi „baladiști” constă în faptul că Adrian Frătilă pleacă de la o temă sau de la un motiv spre a construi un text în care tema sau motivul iau o turnură inedită, pe când Octavian Soviany repovestește (magistral) un mit sau viața unui personaj legendar, continuând cu o mare dexteritate lecția dimoviană în materie de spectacol lexical.

Pe de altă parte, modelele fâțișe ale lui Adrian Frătilă se dovedesc a fi, într-o ordine aleatorie, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și chiar și Al. Philippide. Între rafinamentul galant al lui Radu Stanca și perspectiva lirică de tip grav a lui Al. Philippide, Adrian Frătilă optează pentru modelul philippidian: „Marelui mutilat i-a rămas tăcerea/El însuși a cuvântului statuie/Pe falnicul morman al imposturii/Când flacăra victoriilor suie//Anemică pe miile de-nfrângeri –/Ca un drapel din țara nimănu/Desfășurat în cinstea desfrunzirii/Ultimei ramuri ninse de gutui//Și se deșiră sacii de merinde/Pe zimții fulgerând în depărtare/De parcă bate Dumnezeu pământul/Ca pe-o sălbăticieune foarte mare//În hăituiala căreia trec puntea/La înălțimea sângelui când țip/Până ce puntea nu mai are maluri/Până vâltoarea nu mai are chip”. (**Balada marelui mutilat**).

De Ștefan Aug. Doinaș, poetul vizionarismului cerebral și al emoțiilor intelectualizate cu o superioară virtuozitate, îl apropie gustul pentru scenariile enigmatice susținute de apelul la metaforă, mai ales cea simbolică, și iscusința de a face din ficțiune o proiecție a unor stări meditative. Rezumând, vom sublia faptul că baladele lui Adrian Frătilă conțin felurite „ingrediente” care le asigură necesara modernitate în expresia ei de factură postmodernistă.

Atât în balade, cât și în celelalte poezii, Adrian Frătilă este un specialist în materie de transferare a realului în fantast, într-o modalitate prin care fictivul ajunge la statutul de alteritate a realului.

...modelele fâțișe ale lui Adrian Frătilă se dovedesc a fi, într-o ordine aleatorie, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și chiar și Al. Philippide. Între rafinamentul galant al lui Radu Stanca și perspectiva lirică de tip grav a lui Al. Philippide, Adrian Frătilă optează pentru modelul philippidian...

Mircea Bârsilă

CRONICI

Ion Nete

Bădița – răstignirea pe crucea eternității literare

POVEȘTEA UNEI FEMEII (Editura Antim Ivireanul, 2014), roman semnat de Constantin Argeșanu, impune certitudinea că universul în care s-a născut veșnicia este departe de a-și fi epuizat resursele. Autorul face cea mai convingătoare demonstrație că, dimpotrivă, mediul rural, mai revigorat, în perspectiva permisibilă a noului context, lipsit de opreliști, oferă celor împătimiți și talentați în ale scrisului, surse care pot fi investigate și abordate, dând la iveală subiecte problematizante, până la tragism, pe fundalul datinilor și credințelor intrate în sângele țărănilor. Putem fi siguri, așadar, că, acel dat, aparte, continuând spiritul tradiției rebreniene, sadoveniene și predaniene, se va concretiza, și pe mai departe, în opere, notabile, demne de rafturile dintâi ale oricărei biblioteci.

Scrisul lui Constantin Argeșanu îmi dă siguranța că așa va fi. De altfel, părerea mea se află în deplin acord cu aceea a criticului Ion Soare, care, în prefața romanului îi remarcă știința extragerii sensurilor adânci din fapte cotidiene, naturalețea și credibilitatea discursului protagonistei, sub raport ontologic („convenția literar-artistică fiind obținută, inspirat, prin publicarea unui jurnal lăsat de eroină. Prefațatorul găsim și motivarea gestului extrem al protagonistei printr-o jertfire asumată. Pentru o mai completă justificare a acestui act cu profunde semnificații în configurația romanului, aș face o referire la Mircea Eliade care, scriind despre destinul romanului românesc, observa că suntem în deficit atâta timp cât avem de a face cu personaje lipsite, încă, în imensa lor majoritate de o conștiință teoretică a lumii. La timpul respectiv, (1939, *Fragmentarium*), balanța judecății lui Eliade înclina, în defavoarea prozei românești, datorită faptului că literatura înclină spre a „reproduce” în loc să creeze personaje cu o conștiință a propriului lor destin, oameni care să participe la eforturile de cunoaștere ale contemporaneității. Nu știm, dacă există în literatura românească un singur personaj care s-a sinucis din disperare sau din simplă dramă metafizică!

Acestor reflecții pertinente, le răspunde, peste timp, Constantin Argeșanu creând-o pe BĂDIȚA, cea predestinată evocării între personajele feminine cele mai originale și complexe din întreaga noastră literatură, prin frumusețea ei fizică și morală, prin intuiție și profunzimea sentimentelor feminine și general umane. De fapt, autorul, prin firescul personajului, atât de credibil și omenesc, dă seamă în fața istoriei literaturii asupra talentului cu care a fost binecuvântat.

Bădița – de la venirea pe lume, simte că e nedorită, tatăl său voia și chiar se lăudase, la oamenii din sat, că următorul lui copil va fi fecior, de aici trăgându-i-se și numele, ca el s-o poată striga Bădiță, ca pe un băiat – are

intuiția că e singură și, atunci, în mod firesc începe să se frământă, buimăcită, cumva, de întrebarea: oare, pe lume, se poate trăi de unul singur?

În această frământare, spre meritul său, postfațatorul cărții, domnul George Voica descoperă cheia întregului eșafodaj al romanului, remarcând priceperea autorului de a-și capta cititorii prin surprinzătoarea și fascinantă relatare a trăirilor, gradarea acestora spre limita intensității extreme, punând în evidență personalitatea în formare, de la copilă, la adolescență, și-apoi, a maturei femei, pentru care universul nu are taine. Așadar, nedorită de tată, părăsită, tragic, de mamă, (prin moartea acesteia), asistând fără voie la traumele și torturile psihice și fizice pe care tatăl i le administra mamei (respectiv soției, care-și pierduse ambele picioare și fusese pentru asta părăsită de acel soț inuman, violată la 14 ani, jinduită de cumnatul ei, Bădița își găsește refugiu în munca la câmp, în gospodărie, în creșterea bivoliilor, în acordarea de meditații unor copii ai celor înstăriți, dovedind că, deși își pierduse virginitatea, i-au rămas eterne demnitatea, onestitatea, hărnicia și mai ales credința în Dumnezeu. (Radiografia exactă făcută de George Voica). Pe care o întregesc cu sublinierea că, prin acest comportament, Bădița adevăratește creștinismul cosmic, amintit, adesea, de Eliade.

Nu intru în amănunte, lăsându-i cititorului bucuria de a le descoperi, asigurându-l doar, că efortul îi va fi răsplătit în cel mai surprinzător mod cu putință. Încă mai sunt cărți care aduc în minte spusa cronicarului că nu e alta mai plăcută zăbavă decât cetitul cărților...

Închei, citând un fragment din incitantul Testament, lăsat de Bădița, după ce își asumă libertatea de a-și lua singură viața: „Am păcătuit, singură mărturisesc, am greșit și nu tăgăduiesc. Poruncile tale nu le-am păzit, judecățile și dreptățile tale le-am încălcat, am urmat povețele amăgitorului vrăjmaș. M-am supus patimilor, m-am făcut roabă dulcețurilor vieții și casă a toată necurăția. Chipul tău, Doamne, care mi l-ai dat mie nu l-am păstrat curat, nici pecetea Dumnezeiescului botez. Eu, însămi, îmi hotărâsc osânda, însămi mă judec și hotărâsc verdictul: vinovată!”

Dezvăluindu-i puterea voinței de a se răstigni, singură, pe cruce, autorul e cuprins de îndoieli: a făcut bine sau nu, în fața lui Dumnezeu?

De data aceasta, e rândul cititorului să se pronunțe. Fără a uita însă că fiecare conștiință trebuie să fie guvernată de simțul datoriei... chiar și atunci când e vorba de o creștină care nu și-a ridicat viața mai presus de Rugăciune.

Nina Corcinschi

Cezar Pârlog. Fițe(ieli) de-ale prozei

Cartea lui Cezar Pârlog *Flori, fete, fițe sau băieți, exerciții și alte întâmplări* (București, Tracus Arte, 2014) creează din prima senzația de vertij cauzat de personaje, stări și vorbe, care nu mai conțin să se intercaleze și se succedă fulgerător, pentru a ține viu spectacolul existenței. Se simte peste tot o plăcere a povestitului spumos, rapid, în rafale de vorbe ale străzi, pe care conștiința de multe ori nu mai apucă să le cenzureze. Discursul indirect liber este forma preferată a suitei de proze scurte din volum. Presupusele replici sau gândurile neverbalizate ale personajelor secundează vocea naratorului, preluându-i din atribuțiile omniscienței.

Personajele lui Cezar Pârlog își exteriorizează în flesh-uri spontane spasmele interioare, fără niciun fel de bariere de natură morală. La fel o fac și cu visele nocturne sau cu închipirile de moment. Aici proza respiră din toți plămânii naturalețe și vigoare. Personajele se preocupă mai curând de relația cu ele însele, decât cu cel de alături. De aici, excesul de adultere, scene descătușate sexual, diverse exerciții de amoralitate. Și amorul solitar concurându-l pe cel de cuplu. Relația cu sine e mereu contrapunctată cu ușoare dileme, personajele sunt tentate să-și depășească viciile, fără prea mult succes însă. Talerul moralității înclină spre zona de confort: „Da, știu că s-a agravat acum mulți ani, când prima soție nu prea voia să ne-o tragem și o suplineam eu. Mai târziu am descoperit că amplific imaginile, trăirile, dacă-s îmbrăcat în ciorapi, pe vremea aia îi furam de la soacră-mea, o vacă! Simți, vezi conturul, e altfel. Alt nivel. Nici nu mai știu dacă a început ca o răzbunare. Da', nu prea e-n regulă...”

Trebuie să mă opresc. Pot. Pot? Cine mai știe. Nu cred. Un doctor. Dar cum să mă duc la doctor? Ce dracu' să îi spun, «Dom' doctor, știți eu mi-o frec cel mai bine în ciorapii lu' soacră-mea...». Suceală cât mai imprezvizibilă de situații în aceste proze. Se pare că instinctul (comentat cu empatie) e în capul mesei. În *Jurnalul unui tort*, personajul feminin descoperă la iubitul ei un jurnal autodenunțător de experiențe sexuale în manieră Bivolaru. Ciuda pentru bărbatul pe care-l întreține, căruia i-a cumpărat până și carnetul care înregistrează adulterul, este dublată, la lectura experienței sexuale, cu excitația amplificată treptat prin masturbare. Lui Cezar Pârlog însă-i plac (și) efectele naratologice tari. Scena se încheie cu un alt flagrant. Femeia este prinsă cu carnetul într-o mână și cu alta în lenjeria intimă de către un grup de prieteni în frunte cu autorul jurnalului, ținând în mână un tort cu 3 lumânări: „Și mi-a picat cu greu și prea târziu, fisa: azi se fac trei ani de când...”. Cotidianul și credibilul sunt mixate aici cu fabulosul, neverosimilul și oniricul, la fel sunt mixate și registrele stilistice, intertextele, sprintările jocuri de cuvinte.

Spiritul de observație al autorului e dublat de un fastuos spirit ludic. Personajele își fac *mea culpa* cu umor, cu înțelegere, fără prea multă filosofie existențială. Peste tot, convingeri și dorințe de „om normal”: „Până la urmă, ce-i aia iubirea, dacă nu doar un răsfăț de simțuri, atingeri, contururi, picioare, buze, țâțe și o ejaculare liniștitoare?...”. Impresia de real, viu, cunoscut și, pe-afocuri, trăit (alăturate fabulosului și absurdului), e foarte pregnantă la lectura acestor proze. Autorul reușește să „deștepte” epic situații din actualitatea de zi cu zi și să transfere banalul în zona spectaculosului (oniric, adesea) și a semnificativului.

Oricât de cotidianizată ar fi fabula epică, în subiect aceasta e rafinată prin strategii narrative, în care suspansul, intercalarea vocilor, contrapunctul afectiv dețin prioritatea. Modalitățile de hibridizare a discursului indirect liber și atenția pentru adâncimile maladive ale ființei umane sunt pe linia Hortensia Papadat Bengescu, la care s-ar mai adăuga și realismul nemilos, plus atenția exacerbată pentru detaliu.

Cezar Pârlog e un scriitor capabil de zburde narrative riscante, dar cu ținte precise, la care ajunge cu succes. Îmi place dezinhibarea lui, felul relaxat și profesionist în care scrie. Bănuiesc că *Erată* de la sfârșitul volumului, în care mărturisește că nimic nu e autobiografic în prozele sale, porcede din conștiința valorică a scribului. Cum ar veni: știu că atât de autentic v-am pus în pagină, încât mă paște pericolul să fiu bătut după colț. „Asta e doar literatură”, se grăbește el să precizeze. Cine se scuză, se acuză, îi facem noi cu ochiul.

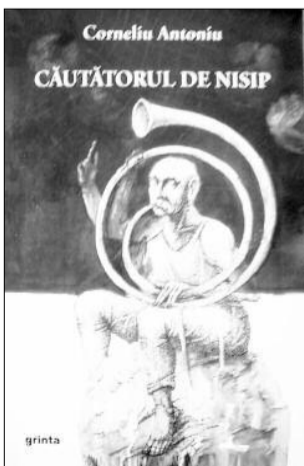

Cezar Pârlog e un scriitor capabil de zburde narrative riscante, dar cu ținte precise, la care ajunge cu succes. Îmi place dezinhibarea lui, felul relaxat și profesionist în care scrie. Bănuiesc că Erată de la sfârșitul volumului, în care mărturisește că nimic nu e autobiografic în prozele sale, porcede din conștiința valorică a scribului.
N.C.

Clopotele vii ale unei mirifice rostiri

Ceea ce particularizează până la unicat și irepetabil poezia lui Corneliu Antoniu este imprevizibilul construcției lirice, în care predomină jocul fascinant al realului cu imaginarul, continua născocire a unor lumi paralele, astfel încât cititorul, oricât de avizat ar fi, oricât de pregătit ar fi el să întâmpine forme noi, matriciale, cade surprins de inefabilul unor imagini pe care numai revelația divină le poate întrece...

O antologie de circumstanță aniversară alcătuită cu neasemuite atenție, respect și iubire de către un grup de prieteni adevărați ni l-a readus într-o surprinzător de proaspătă lumină pe Corneliu Antoniu, poetul. Dar iată cum, dintr-o dată, ni se așază în fața ochilor, sub titlul *Căutătorul de nisip*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2015, această antologie, esență a esențelor, reîntrupare a tot ceea ce este mai frumos din întreaga frumusețe a poeziei lui Corneliu Antoniu, o elegantă, de asemenea, manieră de a reinterpreta și de a pune într-o altă lumină celebrele lui versuri de mai târziu: „Și voi mă întrebați ce e poezia/ Și eu răspund: sunteți chiar în fața ei”.

Cu noul volum, *Căutătorul de nisip* (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2015), suntem chiar în fața poeziei lui Corneliu Antoniu, așa cum a sculptat-o el pe arcadele misterioase pe care strălucesc, ca niște repere în timp și spațiu însemnele *Ascunsa ninsoare*, Editura Cartea Românească, 1978, *Supunerile*, Editura Eminescu, 1982, *Fluturile de diamant*, Editura Cartea Românească, 1986, *Amintiri din Pădurile de Miconia*, Editura Eminescu, 1991, *fructedemare@yahoo.com*, Editura Fundația Culturală Antares, 2010. Popsind cu buna știință a liricii lui Corneliu Antoniu printre paginile alese ale noii cărți, ai prilejul deosebit de a trăi intensul sentiment al unui „deja vu” eclatant și reiterat de la înălțimile profund ozonificate ale celor aproape cinci decenii de trăire într-o poezie. Și nici nu știi la care dintre cele cincizeci de bijuterii selectate trebuie să te oprești mai întâi, căci, fiind o antologie, selecția desființează prin ea însăși granițele volumelor din care au fost extrase. Un popas însă se impune. Puțini dintre poeții adevărați împrumută vreunui poem numele (numărul?) unui an, iar dacă autorul *Fluturului de diamant* a făcut-o („1975”, p. 18) înseamnă că o cumpănă s-a înclinat la acea răscruce temporală, de importanța celor care separă nuanțe definitorii sau adevăruri esențiale, anotimpuri sau ere, istorii sau destine, împliniri sau eșecuri. Atunci, la acea anume rotire a Terrei în jurul supremului Astru, Coreliu Antoniu, la 35 de ani, avea să strângă prima recoltă a cerului propriu și să se pregătească de următoarea aruncare a seminței: „Plopii s-au îmbolnăvit și ruginesc/ Suflet al meu, culcă-te într-un sunet:/ Semnul tău seamănă a moarte./ Trec cocorii aducători de noroc/ Pe un cer negru – câmpie culeasă./ Unde sunteți, ochii mei de-odinioară?/ Inima mea tânără unde ești?/ Niciun cuvânt pentru cel care pleacă./ Niciun semn de la anii pierduți într-o doară.”

De aici încolo începe o nouă călătorie, adevărata și înțeleapta călătorie, una inițiată, misterioasă și fundamentală, spre profunzimi pe care numai el, Poetul trecut peste acea cumpănă, și ca atare ales și primit pe ușile din față ale Poeziei, le poate atinge: „Călătoresc, călătoresc/ Ca lemnul verde în vioară” este deviza noii aventuri în lume, iar mega-poemul *Drumul Miriapodului*, căruia îi aparțin aceste superbe versuri, devine încarnarea primei supreme revelații (a „primei mele întâmplări”, cum însuși zice), poem așa de bine situat în întreaga filosofie poetică a lui Corneliu Antoniu, un fel de *Luceafărul* al său. Ca și la Eminescu, eterna Ea, „Doamna mea”, este martora și părtașa în același timp, încercarea și revelația, deopotrivă, numai că planurile, ca și resorturile poveștii mitice în sine, sunt cu totul și cu totul diferite: „O parte-s vii, o parte-s morți/ Depinde doamna mea, de sorți - / Copacului îi e lumină/ Cercului tău când o să-i vină/ Și mai ales între lumini/ La dezgolite rădăcini.” (p. 6). La Corneliu Antoniu, cosmogonia este una personalizată, străfundurile și necuprinsurile sunt ale eului ființial, bine determinat și impovărat de rosturile lui în această lume: „Și cum e tata iar flăcău/ Din care carne, ca o piatră,/ M-au azvârlit râzând în hâu,/ Când încă nu erau nici ape/ Nici ochi/ Nici suflet ca al tău - / Ci piatră-n piatră și prin ele/ O galerie de inele.” Nașterea, apariția pe lume capătă proporțiile unei Geneze cu o întregă semnificație

personală dar cu puternice rezonanțe cosmice: „Ci-n malul găunos și rece/ Bătrânul bolovan dormea/ Sămânța visului, ca apa/ În care, mare, se-oglindea/ Și, când/ Crăpând în două zarea/ Născuse-mă-n adâncuri marea.” Poetul se apropie de marea revelație, se apropie tot mai mult de consistența insolubilă a Absolutului („Eram ca o lumină vie/ Prin lacrima lui Dumnezeu”) și conștientizează prin toate acestea semnificația supremă a aventurii lui în lume: „Vedeam în mersul lui, pământul/ Atâtore clare destrămări,/ Mi se albeau ochii și gândul/ Pe silicoasele-i cărări/ Plecam sub luna putrezită/ A primei mele întâmplări.” De aici până la acceptarea destinului nu mai e decât un singur pas, acela al asumării profunde a libertății, ca rod al necesității înțelese, cum o definise Hegel: „Dar, soare, încotro e drumul/ Miriapodului? Ci fie!/ E ritm timid/ Dar strigă piatra/ Ascunsă-n mine: Slavă ție/ În malul stors și-n galeria/ Cuvintelor, uscatul ceas/ Al binecuvântării, iată,/ În urma faptei a rămas.” E un alt mod, eminent original, seducător și simbolic de a se apropia de imanența vorbelor din urmă ale lui Hyperion: „Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece”...

Naturalețea cu care știe să schimbe planurile, să reinventeze nebănuite game de zicere poetică îi innobilează poetului lira în mereu noi acorduri, astfel încât a coborî de la marea Geneză, fie ea proiectată pe subtilele ecrane ale propriei ființări, la una strict personală, cheazășie a unei continue renașteri, nu înseamnă pentru Corneliu Antoniu decât un simplu exercițiu, unul dintre acestea, poemul „Ipostază” (p. 37), fiind o bijuterie imagistică în sine. Iată-l, integral: „Inoul oraș la marginea apei/ Sufletul meu s-a născut/ Eu în sfârșit m-am născut./ Printre sălcii și faleze verzi/ Ochii mei s-au bucurat/ Inima mea s-a bucurat./ Casele n-au știut cum am venit/ Pomii n-au știut când am venit/ Am locuit într-o adâncă fântână./ În orașul în care am intrat gol/ Sărind câte două trepte de-odată/ Și în care, vai, nu trăia nimeni.” Aici, ca și în alte poeme, el țese pe nevăzute borangicul fin al unei biografii de absolută excepție, cu perindări spațiale ample, cu o naștere la Craiova, din părinți refugiați dinspre nord de Bucovina, cu o școală de cercetat cerul și necuprinsul la Arad, cu o descălecare pe prisma de povești a portului de la Galați, cu bereta de marinar ridicată în fața pădurilor înflorite de miconia, cu ucenicia pasagere la școala marelui Dedal, făuritorul de labirinturi, cu greve ale foamei și dizidențe, cu revoluții personale și tomatice masterate în Nietzsche și Kierkegaard, dar și cu unice peregrinări europene, înainte ca România să vină și ea pe acolo. O viață cât o epopee și, de aici, o poezie cât o necuprindere, în care Apa – principiu univesal al tuturor lucrurilor – capătă simbolistica unui element integrator. Ea, apa, adică Dunărea, Marea, Oceanul, dar și ploaia, norul, ca eternă promisiune, devine fundamentul milenar al propriei existențe, ca în scurtul poem „Eu, toamna” (p. 47): „Acum surprins sunt/ De propria mea imagine:/ Oglinda s-a umplut de ceață/ Glasul cocorilor a obosit./ În stuf s-au strecurat frigurile./ Fața apei s-a încrețit./ O apă de o mie de ani/ Se sprijină-n trestii ca-n cârje.”. Apa este fundamentul existenței, ea este și geneză și apocalipsă, în același timp, și binecuvântare și blestem, așa cum se întâmplă cu marile contradicții ale lumii și așa cum o vede poetul în „Amintiri din pădurile de Miconia”: „Apele în vârtej mi-au trecut pragul/ Mi-au luat brazii, paltinii, mi-au luat casa/ Ploile au căzut torențial/ Ce-aveți cu mine? Unde-mi duceți lacrima?”.

Atemporalitatea și aspațialitatea din acest cel mai lung dintre toate poemele cuprinse în *Căutătorul de nisip*, cu un titlu atât de încântător și exotic, „Amintiri din pădurile de Miconia”, sunt sugerate încă de la început în eterice repere: „Ani mulți împlinise copacul de fildeș/ Frunzele de piatră scânteiau/ Umbrele albe ale magilor de nisip se vedeau/ Duhul lor arzând în deșert”. Un minunat început pentru o rostire profund erotică, un peisaj straniu ce

sugerează atmosfera biblică a începutului de lume sau farmecul mioritic al lui „A fost odată ca niciodată...”. Apariția iubitei, chiar dacă este însoțită de însemne terestre, devine în final o proiecție cosmică: „S-a arătat chipul tău/ Între două lespezi de pădărie/ Între două frunzări de mărgărint/ La stânga și la dreapta lunii/ S-a arătat chipul tău.”, iar ritmul psalmic, cantăția subtilă a versului, magistica florală sau celestă conferă poemului un fel de religiozitate a erosului, sugerându-se ideea sanctificării, a preamării și zeificării ființei îndrăgite: „Uite, șase liane în care m-am împletit/ Șase ceruri în care te-am ridicat/ Șase nori care poartă coroana ta de anemone/ Cum nu vezi stâncile care plâng?”. Suprapunerea până la identificare a celor două ființe, această contopire existențială prin fluidizarea eurilor într-o unică unduire capătă dimensiuni celeste: „În visul tău înota visul meu/ Ochii mei printr-ai tăi deșteptau zorile/ În gândul tău gândul meu își avea culcuș/ În inima mea./ Inima ta desfăcea apele/ Nu mă priviți stele - / Ce aveți cu mine./ Unde-mi duceți lacrima?” În această stare de perfectă identificare ființială și profundă comuniune sufletească, iubirea își poate arăta și reversul, dulcea ademenire devoratoare spre neantizarea în pulberi fine „de camfor și liliac”: „Stai să-ți spun/ Era ca ieri - / Ani mulți împlinise copacul de fildeș/ Frunzele lui scânteiau și în cer/ Cum se aprindeau, roiuri treceau/ Să mă apăr de tine n-am vrut/ În jurul tău m-am spulberat/ Pulbere de camfor și liliac.” Iar în jur, în necuprinsa lume, în absența iubirii și în starea de instituire a tăcerii absolute, etericele repere inițiale reapar, reci, impasibile, înrouate de eternitate: „Toate se așază-ntr-o distanță și depărtări./ În mijloc drumul subțire de coral/ Și pădurile de Miconia ard nesfârșit/ Urmele albe ale magilor se văd/ Duhul lor, necuprins arzând în deșert.” Este unul dintre cele mai frumoase poeme de dragoste ale literaturii române, unul care trimite la psalmii regelui David...

Ceea ce particularizează până la unicat și irepetabil poezia lui Corneliu Antoniu este imprevizibilul construcției lirice, în care predomină jocul fascinant al realului cu imaginarul, continua născocire a unor lumi paralele, astfel încât cititorul, oricât de avizat ar fi, oricât de pregătit ar fi el să întâmpine forme noi, matriciale, cade surprins de inefabilul unor imagini pe care numai revelația divină le poate întrece, iar farmecul unei astfel de abordări este cu atât mai tușant și mai dătător de înaltă trăire cu cât poetul alege să topească discret în divinul artei sale simboluri fundamentale ale Divinului însuși. Iată finalul fulgurant al poemului care împrumută titlul antologiei, „Căutătorul de nisip” (p. 30): „Și atunci/ O catedrală călătoare/ Se retrage printre degetele mele/ Pe care rămân cristale de sare/ Cuvinte sau altceva. Clopote vii.”. Înaintea divinului însă, la fel de plin de mister și de adieri transcendente, se înfățișează lumea noastră cea de toate zilele, în care fiecare dintre ființele și ființările sale poate deveni o miraculoasă întrupare și întruchipare a bătrânului și necuprinsului zeu Pan, prototipul dumnezeirii, înțeles ca infinit, continuitate absolută și necuprins. În această logică insolită a jocului de-a existența, desacralizarea poate deveni iarăși sacralizare, iar o ființă precum platanul poate fi proiectată într-o existență fabuloasă în care copacul poate deveni propria sa zeitate, purtată cu nespuse mândrie numai prin fața celor aleși: „Foarte mândru cred că e platanul./ El nu crește pe asfalt/ Nici la gura sobei. Nici în groapă/ Sau în aer. Nu se rade nu rade.” („Ochii” p. 44). El, platanul, se deosebește de tot și de toate, mai ales că are un mesaj misterios de transmis: „Nu plânge. Nu-i e foame, nu doarme./ Are un fel de somn și un fel de migrenă/ Și un fel de scorbura/ Prin care ne face semne.”, iar în momentele sale de supremă singurătate se dăruie lumii prin frumusețea întregii sale alcătuirii: „Umblă noaptea încărcat de liliaci/ De fluturi și imagini multicolore/ Pe care le scutură pe la răspântii/... și el știe asta, —>

Dualitatea ca natură a ființei

Titlul cărții **Luciei Negoită, Scutul vulnerabil** (Editura Pleiade, Satu Mare, 2016, cu o prefață de Gheorghe Grigurcu, o bibliografie și o selecție de referințe critice), poate fi considerat chiar o definiție a poeziei, a feminității, a existenței, în general. Suntem tentați să ne ascundem în spatele propriilor vulnerabilități. Poezia însăși este un punct sensibil al oamenilor, pentru că disimulează și expune, totodată, este reținută și locvace, este locul prin care ființa poate fi rănită. Poezia este, cel mai adesea, un mod al suferinței.

Dualitatea viață-moarte (cu variante felurite: castitate-prihană, credință-îndoială, sacralitate-profanitate) prevalează în volum. Într-o rugăciune insolită, scriitoarea cere Îngerului genuin harul de a disemina în ceilalți starea sa paradoxală, tainică (produsă de trecerea din încreat în creat), de slăbiciune și exultare: „**Nu te îndepărta de la mine Îngere al fecioriei**// doar ai plâns odată cu mine/ nașterea întunecată/ apoi m-ai trimis în lumină// vom trece împreună taina aflării?// printre zăbrele și zăvoare/ licărul seminal ațipește/ pe jgheabul petalei pierdut/ în câmpul reginei morții// spre cer voi ridica ochii/ dinspre viață fără de mângâiere/ a cărților// în pieptul altuia voi răsădi/ ardoarea neputința splendoarea// micile pietre tombale rănite/ de mușchii lor zdrențuroși – piedicuțe –/ spre un Nord ce pune mai presus îndoiala/ viii și morții împart ospățul/ cum saliva pe buzele ibovnicei/ roagă-te dar pentru mine// ceara are încă răbdare/ până spițele bicicletei se învelesc/ în doliul subțire// sub paza ta/ sângele stă gata să cânte/ fericita lui întristare”. Elementul dramatic este reprezentat de momentul de trecere (care înseamnă pierdere a inocenței și inițiere). În poemul *Iepurele de curând împușcat la gâtul fetei*, confuzia de paradigmă ține de o combinatorie a valorilor. Astfel, iepurele ajuns guler la gâtul unei fetei nu mai înseamnă nici hrană, nici părere de rău pentru animalul sacrificat. Acesta s-a transformat într-o sursă a voluptății dată de căldură, pierzând toată încărcătura tragică premergătoare. Poezia, urmărind o psihologie sagace, constă în intuirea subtilă a trecerii de la feciorie la feminitate. Urmarea firească și elegiacă este dorința irepresibilă de întoarcere în trupul curat.

În crugul vieții, anotimpul estival reprezintă un apogeu. Atunci, o serie de permutări vin de la sine: „ pe drumul care duce spre celălalt tărâm/ printre calcane înfășate în pleoapele orbului/ printre subsoluri imunde magazii cu oglinzi/ ce văzură splendoarea in-co-rup-ti-bilă// frumusețea și hidoșenia viața și moartea/ într-o primitivă groapă comună” (*Trufia verii trece-n umilință*). Moartea, însă, este contracarată de (re)naștere. Modelul purității este neînceputul, „coconul/ netulburat în duh și nedat încă Lumii”. De altfel, un cod al religiosului este mereu prezent. Imaginea

sufletului în ascensiune apare plină de smerenie, dar sublimă: „cu taină sufletul presus/ ocrotitor își poartă lădița de recrut/ prin scaldă cerului” (*În candela – iubirea ca un pumn de ninsoare*). Dar tainica moarte este neorganică, mai curând livrescă, precum caligrafia *copistului arab*, precum *torcătorul cu o carte în mână născut*, precum femeia erotică scuturându-și părul în taverna-biblioteca. Ea desferecă sufletele celor înlănțuiți. Poemele plutesc într-un fel de calmitate, parcă sunt murmurate, urmând un ritm interior, o modulație a sensurilor, răsucind topica. Autoreferențial, autoarea se declară „ibovnică a păcatului/ nepângărită în gând/ prin legare și dezlegare de cuvânt” (*Văz gust atingere miros izbitor*).

Poezia Luciei Negoită nu are relief narativ, ci se produce asemenea unei scintilații, prin iluminare cu ajutorul unui imaginar enigmatic, indus. În ciuda unei mari frustrări (dorința de întoarcere la începutul neștiutor, cast), care domină viziunea lirică, însoțită de convingerea ireversibilității („ce sufletul a risipit rămâne risipit”), funcționează totuși modelul seminței, al lui Hristos: „cădere pe pământ/ prin lujere urcând/ la Înviere”. Se adaugă și modelul, mereu evocat, al parturirii, al maternității: „o cumpănă între răul de afară/ și somnul mocnit dinăuntru” (*Peste o apă neînșorită prin putreziciune*). Pe un plan nuanțat mistic („plaur îmbălsămat/ cu rădăcinile-n cer”), poeta își etalează stări contradictorii, dar firese omeneste: *abandon, expiere, înfricoșare*, triadă redemptorie. Fluxul de voci coagulează imagini, alcătuiesc o noimă abia atinsă, nedefinită. Alteori o voce singură tatonează, mai ales, poligonul morții, dar și precepte morale, spiritul întrezărit, spovedania, nefăcând încă distincția dintre simpla existență și existare, ca modalitate. Crâmpoie livrești sunt inserate pentru a dilata semnificatul: Dylan Thomas, C. Noica, Rilke, D’Annunzio, Mihai Ursachi, Soljenițin, Castelul Duino, calea străjuită de coloane, din cetatea Efes, ducând de la bibliotecă la bordel (realități fictive). Toate aceste raiduri stilate devin argumente pentru o logică inversată: „păcat de vrei să faci/ întreabă-ți moartea” (*Grăunți luminoși pergamente*). Nostalgia trecerii este, și ea, feminizată, evocată timid, singular: „**Durerea care frânge istmul dintre coapse**// (locul ce i se spune al însământării)/ simțită-i de trupul întreg// fu vremea lui de parcă nici n-a fost// iar eu încărunchesc/ și noaptea-n somn/ scâncesc ca o copilă”. Întoarcerea repetată, prin vis, prin anamneză, prin moarte, este regeneratoare, în timp ce viața diurnă își vede de drum, în cel mai banal mod cu putință. Configurând o morfologie scenică, de tablou, poeta cumulează atmosferă, gesturi, teatru, irupții de sine, nostalgie, impasibilitate. Viața rămâne, în fond, neschimbată, combinând sacrul și profanul, trăirea lăuntrică și decorul social.

Un impuls ascensional o determină pe autoare să caute „piatra pe care să-mi întemeiez rugăciunea”, să invoce *limba Duhului*. Dar, fiindcă „scurtă e viața noastră băieți”, recomandă (într-o epistolă de tip evanghelic): „pe nimeni nu lăsați/ să vă batjocorească tinerețea”. Poeta rămâne consecventă metodei sale dihotomice, juxtapunând cazuri contradictorii, ascetismul și huzurul, sufletul și trupul, mitologie și teologie, moarte și înviere. Evită elocința, precizia silogistică. Poezia nu trebuie să fie, susține scriitoarea, ceea ce vrea să fie. Tonul grav (dar nu patetic), topica inversată, imaginarul ascetizat, o cultură a scrisului amintesc de tonul oracular al clasicilor greci: „**Copilărie... nu am nici un mort**// doar frigul mereu mai devreme/ în toamna cu mâini sângerei/ prinse în zimții verii trecute// pentru o lege a viei/ vrednică eu nu ți-am fost/ copil schimbat port ia/ din pânză topită// vestea ți-o ascult/ laptele sânilor mei s-a uscat/ și da umbră adâncă// stau în fața ta în genunchi/ cu știrea mea dar fără voia mea// iubirea ca urma am aflat-o/ în patul dezmiertării”. Dar și de simbolică plină de real a primilor creștini: „deasupra pe garduri palide torțe/ mâinile Maicii Domnului/ li se mai spune// [...]// rățesc ca evreul să-mi aflu odihna// din tălpile mele ca spini ieși-vor cuvintele” (*Locuiesc pe bulevardul al nou al lui Pache*). Extrapolând, referindu-se, în general, la poezie, scriitoarea afirmă: „limba mea n-o știe mai nimeni” (*Limba păsărilor e vorbită de îngeri*). Este admisă, chiar, o realitate textualizată: „vin din cetatea unde apostolii/ vorbesc limbile toate” (*Într-un tom de nisip voi ierna*); „din vechile scrieri pe piei de măgar/ cad rune/ gene tremurătoare” (*Tată din care parte privești*). Cu înțelegere, sunt apreciate și disputele dintre diverse curente literare, dintre generații. Poeta consideră că vechimea nu este un dezavantaj, având savoarea și inocența ei. Cu tandrețe sunt privite și muzele, azi, cu totul neglijate. Ele au fost, odinioară, femei adorate, au declanșat efuziuni, suferințe, spectacole lirice. Poeta are, față de ele, o atitudine afectivă, de solidaritate: „fiți până la capăt obiectul adorației/ deschideți mormintele de hârtie// dați-i în vileag/ pe inocenții voștri călăi” (*Voi muze ale literaturii mele*).

Sfârșitul cărții apare ca un răspuns unic la toate problematicile ridicate, fiind, în esență, o soluție existențială: „Grija întregă asupra-i am trecut-o” (*Cuvântul lui Dumnezeu nu este vorbă multă*).

Lucia Negoită scrie o poezie de mare rafinament imaginar și stilistic, densă, conținând îndoieli și convingeri, ilustrând dualitatea complementară a ființei, meditănd asupra vremelniceii omului, explorând feminitatea ca Bună Vestire, ca înviere veșnică, filtrând lumea prin realitatea cuvântului.

Poezia Luciei Negoită nu are relief narativ, ci se produce asemenea unei scintilații, prin iluminare cu ajutorul unui imaginar enigmatic, indus.

—> este conștient de dăruirea lui absolută, de aceea se acoperă de mulțumire și de meritată mândrie: „Nici nu știe cum îl cheamă/ Și dacă vorbești cu el// Privește în altă parte. Foarte mândru/ Cred că e platanul.”

Poetul însuși, ca și platanul are conștiința misiunii dar și a importanței rostirii sale și de aceea, el, creatorul, trăiește, izolat și părăsit de cei iubiți, într-o baracă, „Alături de blocul pe care l-a construit”, simțind acut sentimentul înstrăinării de propria sa operă, dar acordând tuturor o nouă șansă în a-l înțelege, atunci când lasă un însemn pe ușa sihăstriei sale: «O tăbliță neagră pe care scrie/ Unde se duce – pentru a putea fi găsit/ De șefii lui, constructorii în haine de vară subțiri./ Dar el nu mai poate fi văzut altunde./ A scris totuși, cu litere mici, mai mult pentru el:/ „Plecat în altă parte”» („Baraca”, p. 12). Poetul se află mereu față în față cu Contemplația, calea spre suprafața înțelegere, fereastră pe care el însuși

o deschide spre cerul cunoașterii și al revelației, gata oricând să se arate lumii într-o iluminare divină și mântuitoare: „Să fie această zi Contemplația – / Fluturile de diamant/ Așezat pe încheietura mâinii/ Pe o pupilă sărutând cerul./ Pe o inimă așezat/ Gata să se arate.” („Fluturile de diamant”, p. 59).

Și iată cum încă o dată, prin acest volum aniversar, „s-a arătat” în toată profunzimea lui poetul Corneliu Antoniu, veșnicul căutător de nisip în necuprinsul căruia știe că poate detecta nobilele pulsuni ale celui mai de preț aur, neobositul făuritor de clopote vii reverberând până în adâncul iubirii de Poezie. Nu spunea chiar el: „Și voi mă întrebați ce e poezia?/ Și eu răspund: sunteți chiar în fața ei”? Câțiva mari critici au văzut la rândul-le în versurile sale adevărata poezie, așa încât Corneliu Antoniu a fost inclus în primul volum al vastului *Dicționar General al Literaturii*

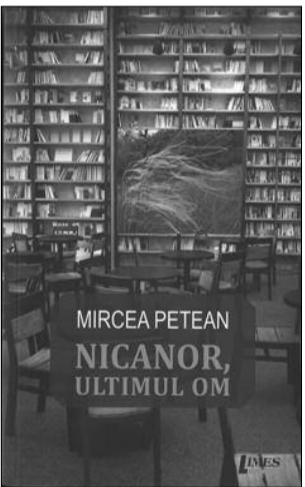
Române editat de Academia Română și coordonat de Eugen Simion, în perioada 2004-2009, precum și (alături de un alt valoros poet din Galați, Viorel Dinescu) în *Istoria Literaturii Române de azi pe mâine*, volumul doi, din 2001, amplă lucrare de referință a lui Marian Popa. Valoarea incontestabilă a poeziei sale nu a produs însă întregul ecou pe care îl merita cu adevărat, mai mult decât atât, s-a putut constata, cel puțin din partea unei anumite părți a criticii literare românești de vârf, fie din pricina depărtării prea mari de Galați, fie din alte motive obscure, o nemeritată tăcere. Or, Corneliu Antoniu trebuie cu siguranță considerat, și poate în continuare și oricând să fie (re)descoperit, ca unul dintre cei mai importanți poeți ai generației șaptezeciste, căreia îi aparține, precum și ai întregii lirici românești contemporane, pe care de bune decenii o reprezintă.

Cronica literară

Nicanor, ultimul om

Nicanor este într-adevăr un personaj ce poate fi întâlnit de oricine citește *Un veac de singurătate* a lui Marquez. De fapt, în spațiul sud-american, ca și în cel hispanic, patronimicul este curent.

Mircea Petean, *Nicanor, ultimul om*, Editura Limes, 2014

cronici

Mircea Petean este un poet cu vechi și originale state de serviciu; dacă mă gândesc bine, anul acesta se împlinesc vreo trei decenii și jumătate de la debutul în volum cu *Un munte, o zi*, la Editura Dacia. Optzecist printr-un act mai curând de pură înregistrare administrativă, Petean nu e un creator ușor definibil, întrucât, cam ca toți ardelenii, nu e aderent neapărat la o artă poetică, nu are măștri declarați și nici n-a urmat îndeaproape *id-ul* vreunei școli generaționiste. Chiar debutul său ar putea fi judecat mai curând ca fiind neoexpresionist și pur genuin decât cumva, Doamne ferește, postmodernist sau textualist, curent la care clujeanul ajunge totuși, în afara oricărei urme de ideologii, *post-festum*. Chestiunea *cine pe cine scrie*, ca schimb simbolic, n-are în orice caz, nicio legătură, în cazul Petean, cu dezideratele *tel-quel*-iste și cu atât mai puțin, ca s-o dăm pe glumă, cu cele *maoiste*. E mai curând un brand de producție proprie pe care poetul îl exploatează parcă în vremea din urmă, uneori, complet dezabuzat. În schimb, pentru un ochi exersat, este aproape de domeniul evidenței multitudinea lecturilor lui Mircea Petean din marea poezie a lumii, de la care poetul nostru a învățat cum se ia și se înobilează un ton, cum se ține o înălțime și se dezvoltă o intensivitate, chiar dacă aceasta se produce la el de cele mai multe ori spontan și expandează vitalist și misterios. Poezia lui Mircea Petean se naște până la coadă din orice urmă sau talaz al realității, din orice provocare, întâlnire sau încercare a inimii și minții... Seria de trei volume pusă sub genericul *Cartea de la Jucul Nobil*, un adevărat depozit de etaloane ale vârstelor poetice și valorii poeziei lui, scrisă între 1990, 2000 și 2003, etalează o sumedenie de maniere și ritualuri de abordare, de stiluri și găselnițe invazive: mijloace generative pure sau *als ob*, dintre cele mai ingenioase și mai surprinzătoare - toate, spun, cu rostul lor istoric, dar și cu dichisul și taina vocației constructive specifice fiecărei etape de edificare și evoluție. Privită cel puțin sub acest aspect, poezia clujeanului probează o vitalitate debordantă, vizibilă mai ales la nivelul vocilor și măștilor lirice, o disponibilitate temperamentală și o mobilitate de spirit absolut molipsitoare. E o poezie care atrage imediat atenția asupra aptitudinilor unui meșter îndrăgostit de materia meșteșugului său (τέχνη), o abilitate dublată de libertatea unui arlechin căruia îi place la fel de mult ca învățul să încalce regulile și să întoarcă totul pe dos pentru trăirea bucuriei fruste și simple a miracolului multiplelor posibilități de a experimenta, de a da cu tifla și lua în stăpânire fațetele existenței. Cu toate acestea sunt atâtea oaze de cugetare și poezie gnomică, mai ales în cânturile de iubire, atașate parcă programatic fiecărui volum în parte, încât ai putea crede că dezinvolțul poet tănuște în văzul tuturor un moralist dezabuzat și anacronic, parcă excedat de o misiune secretă. Acesteia înclin personal să atribui deloc puținele zone obscure sau "mișcate" cu care cititorul se poate întâlni în poezia lui, un mortar vulcanic de natură să fixeze, pe de altă parte, însuși inefabilul și totodată să îndrepte atenția cititorului și asupra unor alte mize ale limbajului poetic.

Dacă e să rostesc adevărul până la capăt, nu temele și motivele acestei poezii (puține, totuși, la număr!), între care excelează cardinal *satul ancestral* (plin de mume), *muntele martor* și, desigur, nu chiar de tot la urmă, *binele stării de pace și armonie a iubirii conjugale* - Petean pare a nu avea în această privință dramă - seduc și fascinează lectorul în poezia lui, ci cohorte de euri și măști care sunt tainic captivate și ascultă vocea revelației, exprimându-se cu o indicibilă voluptate a rostirii, dintr-o poziție privilegiată - cel puțin declarativ! - față de cuvânt. "Cum aş putea scrie în absența revelației, se întrebă retoric și complet în afara oricărei mecanici determinist-extraneae *poetul-bunic* (ce ipostaz!) în *poemele ligure* (2014),/cum s-ar putea scrie în absența revelației/cum ai putea însăși cuvinte/oricât de meșteșugit potrivite/în absența puterii ei//

toată literatura lumii e mai nimic în comparație cu miracolul nașterii// dă-mi Doamne puterea de-a nu coborî nașterea/ neliniștirii/ și neliniștirea/ nașterii/ la dimensiunea unei simple teme literare".

Un posibil *alter ego*, maestru al ascultării (făcut "să transimită mai departe/ prin viu grai cele auzite"), al "Întâlnirilor de departe" (vezi *Călător de profesie*, 1992) este și Nicanor, cel care decretează apodictic în *Catedrala din auz*: "la parole est divine/le mot est meschin// la parole est vive/le mot est maladive// la parole est spontanée/ le mot est emprisonné" Dar cine să fie personajul, își exprimă nedumerirea Mircea Petean însuși în volumul de proze botezat chiar cu numele împincinatului slujitor (vezi *Nicanor, ultimul om*, Ed. Limes, 2014). "Și pentru că veni vorba./cine mai e și Nicanor asta?/ Alter-ego-ul poetului Petean?/Un erou de ficțiune? (Mi se pare c-am citit despre el cel puțin într-o scriere/de-a unui scriitor sud-american.)/ Un sfânt?/o combinație între un literat, un vagabond/ și o pagină de ziar?/ Un nume de câine?" O să încercăm și noi în cele ce urmează să răspundem, pe cât ne va sta în puțință, la întrebare, cu atât mai mult cu cât chiar el - *Nicanor, ultimul om* - constituie obiectul cronicii de față.

Nicanor este într-adevăr un personaj ce poate fi întâlnit de oricine citește *Un veac de singurătate* a lui Marquez. De fapt, în spațiul sud-american, ca și în cel hispanic, patronimicul este curent. Nu îmi mai amintesc cu exactitate în ce revistă de la noi am dat, nu cu mult timp în urmă, peste traducerea unor versuri (valoroase cu adevărat) ale poetului chilian Nicanor Parra... În calendarul ortodox Sf. Apostoli și Diaconi Prohor, Nicanor, Timon și Parmena se sărbătoresc pe 28 iulie. Potrivit *Vieților Sfinților*, Nicanor este unul dintre cei șapte bărbați "plini de Duh și de înțelepciune" (*Noul Testament*) care au fost făcuți diaconi de Sfinții Apostoli. Nicanor ar fi murit la aceeași dată cu Sfântul Ștefan, fiind un împătimit (sic!) călător și un iubitor al valorilor familiei! Nicanor se numea și un celebru pacient al lui Hippocrate care avea fobia sunetului de flaut! Cuvântul e în realitate un derivat al etimonului grecesc *nike* = *a câștiga*. De toată această bogată ereditate a personajului, pentru a nu întinde prea de tot pelteaua, Mircea Petean nu pare deloc străin, ba aş zice dimpotrivă. Motiv pentru care, transferându-i și împovărându-l cu aproape întreaga sa experiență de poet, ziarist și editor, îl și face eroul generic al unei cărți de proze în care coexistă însemnări jurnaliere veritabile cu pamfletul și parabola, rememorările și evocările cu descrierile corozive în *aqua forte*, povestirea cinică, grotescă sau insolită cu sondarea limesului existențial, pastila cu vitriol alături de considerațiile și pledoaria pentru poezia autentică, expunerea despre valoare în contextul complexei ecuații a jocului puterii și autorității, funcția critică a scrisului vizavi de marota seriozității mortificante, comparația implicită între moravurile toposului predilect (Capitala Provinciei) și apucăturile totalitariste ale Centrului etc. etc. "Treaba Scribului, observă Petean în niște "Notații disperate", e să le treacă în scris. Se adună, astfel, în taină, texte, se alătură, astfel, pe nesimțite, fragment lângă fragment. Patimă de colecționar: din toate călătoriile mele m-am ales cu o grămăjoară de pietre.

E un mod de a recepta lumea pe pipăite.

E un mod de a-mi pipăi marginile (limesul existențial!).

E un mod de a-l amușina pe Dumnezeu". Mai explicit și mai pedestru, într-un interviu, Mircea Petean recunoștea că toate aceste produse ar fi rodul unor parole rostite timp de câțiva ani în fața microfonului, niște *căi de acces*, cum ar spune Baudrillard, pentru a pătrunde în miezul lucrurilor, când Dumnezeu s-a retras din lume, iar tăcerea îi este limbaj. Nicanor, omul care în tinerețe s-a livrat excesului și a experimentat cu feroare limita, instituind "dictatura realului asupra imaginarului", descoperă la bătrânețe cafeneaua și religia întâlnirii, împrejurare în

care ia contact cu entitatea prozaică a omului de hârtie cu coperti de carton. Abilitățile celor doi devin într-o măsură interșanjabile și reversibile, astfel că, implicând un joc nesfârșit al măștilor și al deghizamentelor, fiecare încearcă într-un gen de comunicare sui-generis să dea chip celuilalt. În *Premiul întâi cu coroană* fiecare în parte și amândoi susțin că "apartenența la un grup («E de-ai noștri») este o formulă care ține loc de certificat de valoare". Și poetul și editorul (de ce nu, la rigoare, și ziaristul, purtător de cuvânt al opiniei publice?) constată că "cei suspuși își fac servicii reciproce; se premiază între ei sau își gratulează ciracii, tuțării; e vremea lor a tuțării..." Aferim! Câți dintre editorii sau creatorii noștri premiați au ba ar fi în stare să recunoască astăzi existența mafiei premiilor literare, chiar dacă "este dificil să distingă valoarea din grosul mediocrității și non-valorii?" "Cei conștienți de propria valoare, îl completează creatorul pe editor, fixând un accent, nu sunt roși de vanitatea dobândirii recunoașterii publice, cu atât mai puțin de aceea a încoronării cu laurii vreunui premiu pe care, dacă îl dobândesc, o fac cu detașare, îngăduință și umor, ca pe ceva care nu e cel mai rău lucru care li s-ar fi putut întâmpla". Cuvinte înțelepte și pline de miez mai ales privite prin prisma constatării triste potrivit căreia "au existat destui autori care s-au ratat pentru că au ținut cu tot dinadinsul să obțină Nobelul". Portretul aspirantului român la Premiul Nobel din "Cum se scrie un roman de Premiul Nobel", cu evidente accente pamfletărești argheziene, mi se pare o mostră de felul cum viața literară ar trebui să descurajeze cazurile de psihopatie și narcisism detracat din ce în ce mai frecvente în rândul literaților. Rugămintea făcută Scribului sau chiar Omului de hârtie cu coperti de carton de un scriitor din Capitala provinciei, care și-a promis lui însuși că el, și nimeni altul, va fi primul laureat român al Premiului Nobel, pe care ultimul ar trebui s-o trimită în Capitală la o anumită adresă, exprimă întreaga simptomatologie a acestui tip de turbată degradingoladă psihică, perfect ascunsă sub o aproape perfectă strategie a manipulării, intimidării și denigrării. De altminteri tipologia rataților psihopați care distrug "preventiv" (!!!) reputația colegilor de breaslă - **ai putea jura că societatea românească funcționează exclusiv pe baza viciilor sale!** - este incredibil de diversă și fiecare din noi s-a confruntat în viață cu un asemenea specimen, cu nimic diferit, în aparență, față de un om normal. «*Poți să-i scrii lui Mircică (celălalt scriitor român care lucrează pentru Premiul Nobel pentru literatură, n.a.)*, îl îndeamnă clientul nostru pe Omul de hârtie cu coperti de carton, *că n-are nici un rost să se mai ostenească. Să fie bucuros că a scăpat de un chin. Poate pune arma jos și să se apuce de pescuit, de dat cu barca, de discuit pământul cumpărat de la un alt Mircică, un poet deștept, care s-a lăsat de prostii și s-a apucat serios de viticultură*». Cumplita maladie a psihopatiei acute lovește însă nu numai pe cretorii de prima instanță dar, din păcate, și pe criticii și oamenii de opinie, coalați patologic în adevărate carteluri, pe parohii și cvartale grotești, și care efectiv distrug cu un cinism greu de înțeles dezvoltarea naturală a corpului literar. "Mizeria autorlăcului românesc", despre care vorbește *ultimul om* (în sensul de om dezvoltat normal și perfect sănătos psihic), este desăvârșită când editor și critic își unesc forțele, cu largul concurs al unor așa-zis onorabile reviste literare, pentru a promova "foști", și actuali "nostalgici", prezențați cu surle și tobe, în termeni elogiși, ca "veritabile" «descoperiri». În isteria unui timp ieșit din țământ, în care "limba de lemn a cedat locul limbii de plastilină", au apărut ca ciupericile după ploaie o sumedenie de revizionști și false prezbiterie ale actualității care sub o corectitudine care acoperă mai totdeauna un fruct fără miz, nu fac nimic altceva decât să pună în circulație falsuri.

"Coborât din nou în urbe" din intimitatea munților, unde se retrage adesea ca